

N:o 42.

Ank. till Riksd. kansli den 17 april 1888, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående byte af mark emellan Carlbergs kungsgård och Stockholms stad.
(I. A.)

Enligt hvad af det vid Kongl. Maj:ts den 19 mars innevarande år till Riksdagen aflåtna proposition (n:o 35) angående byte af mark emellan Carlbergs kungsgård och Stockholms stad fogade statsrådsprotokoll öfver civilärenden för samma dag inhemtas, hade, i sammanhang med en år 1885 af stadsfullmäktige i Stockholm gjord ansökning om tillstånd att anlägga jernväg från Spånga station å Stockholm—Vesterås—Bergslagens jernväg till stranden af egendomen Lofsta i Jerfälla socken af Stockholms län, hvilken egendom jemte egendomen Riddersvik i samma socken Stockholms stad inköpt i syfte att der anordna upplagsplatser för afträdesorenlighet och sopaffall, fullmäktige, anhållit, att staden måtte på de vilkor, som kunde finnas böra därför uppställas, få till sig upplåten den kronans mark, som behöfdes för en laststation å Carlbergs kungsgårds egor mellan jernvägen till Värta- hamnen och Solnavägen.

I anledning af denna, af öfverståthållarembetet insända och förordade ansökning hade utlåtande afgifvits af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län, hvilken dervid tillika öfverlemnade ett yttrande af chefsembetet vid krigsskolan å Carlberg.

I detta yttrande, som åtföljts af två med litt. A. och B. märkta kartor, hade chefsembetet till en början uttalat, att den Carlbergs kungsgård tillhöriga, till laststation afsedda marken icke borde utan ersättning afstås, enär denna mark för kungsgården hade värde, såsom afsedd att antingen i enlighet med gjorda anbud uthyras eller ock med vederbörligt tillstånd utbytas emot ett motsvarande område inom Stockholms stads nuvarande gränser.

Angående ett dylikt byte hade chefsembetet anfört, bland annat, att embetet år 1881 sökt åvägabringa en öfverenskommelse med Rörstrand, hvarigenom Carlberg skulle från Rörstrand erhålla den egofigur, som vore med gul färg utmärkt å den med litt. A. betecknade kartan och uti hvilken egofigur den nämnda marken med värdshusbyggnaden inginge, hvaremot Rörstrand skulle från Carlberg bekomma den sydost om Värtabanan befintliga, å samma karta med rödt utmärkta mark, å hvilken största delen af den i kontraktet omnämnda äng vore belägen; att, ehuru Carlbergs kungsgård sålunda skulle afhändas 1 hektar 86 ar 10 kvadratmeter, men erhålla endast 97 ar 70 kvadratmeter, hvarifrån dessutom afginge arealen af den å kartan mellan bokstäfverna a och e befintliga väg, hvilken tillhörde staden, chefsembetet dock ansett sig böra ingå på ett sådant byte, dels för att erhålla en tydlig och genom jernvägen bestämd gräns, dels ock för att vinna eganderätt till värdshusplatsen, men att, enär, under fortgången af underhandlingarne, ytterligare en del af det område, som varit afsedt att till Rörstrand öfverlemnas, blifvit till Värtabanan exproprierad, underhandlingarne måst afbrytas och bytesfrågan genom nådigt bref den 25 april 1884 förklarats böra förfalla; och hemstälde, på grund af hvad sålunda blifvit anfördt, chefsembetet, att, såsom vilkor för att till Stockholms stad öfverlemnades den kungsgården tillhöriga mark, som låge sydost om Värtabanan och hvilken efter gränsregleringen med Stockholms stad år 1883 utgjorde 1 hektar 59,6 ar, måtte stadgas, att till kungsgården skulle i vederlag afträdas det område, som vid underhandlingarne med Rörstrand varit afsedt att tillfalla kungsgården, eller den å nyssnämnda karta med gult utmärkta egofigur, med afdrag likväl af den med a—e betecknade vägen. Härför borde från stadens sida så mycket mindre möta svårighet, som staden år 1883 vid inköp af mark från Rörstrands egare tillförsäkrats att år 1888, i händelse bytet emellan Carlberg och Rörstrand förfölle, erhålla den ofvannämnda marken, med undantag af egofiguren b—c—d, hvilken således borde från Rörstrand exproprieras för att till kungsgården öfverlemnas; och erinrade chefsembetet slutligen, att ehuru till last-

stationen icke erfordrades annan mark än den, som låge nordost om vägen till Solna, embetet likväl i bytet jemväl upptagit den sydvest om nämnda väg befintliga, å kartan litt. B. med f, g, h betecknade egofiguren, på det att gränsen emellan staden och kungsgården framdeles måtte komma att utgöras af Värtabanan.

För egen del hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande yttrat, att, derest det af chefsembetet föreslagna utbytet, hvilket vore för kungsgården fördelaktigast, icke kunde komma till stånd, annan lämplig ersättning borde kungsgården beredas för den mark, som blefve från kungsgården afträdd.

Sedan derefter yttranden afgifvits, bland andra, af styrelsen för statens jernvägstrafik, hvilken såsom vilkor för upplåtelse af mark till den föreslagna lastplatsen å Carlbergs kungsgårds egor, ansett böra stadgas, att staden i vederlag derfor skulle lemna annan lämpligt belägen och af vederbörande myndighet godkänd mark, hade ärendet föredragits inför Kongl. Maj:t den 22 oktober 1886, dervid Kongl. Maj:t, jemte det staden beviljades koncession å den ifrågavarande jernvägsanläggningen, anbefalt öfverståhållareembetet att infordra stadsfullmäktiges yttrande i anledning af chefsembetets vid krigsskolan ofvan omnämnda förslag.

I det utlåtande, som stadsfullmäktige i följd deraf afgifvit, hade desse förklarar, att de icke kunde ingå i pröfning af chefsembetets bytesförslag, enär, hvad anginge en del af den utaf chefsembetet begärda marken, staden icke deraf vore egare och staden först framdeles komme i besittning af återstoden. Då genom anläggningen af Värtabanan det område, som vore för laststationen behöfligt och hvilket nu vore alldeles oanvänt, blifvit helt och hållet afskildt från kungsgårdens öfriga mark, och det sålunda icke vore af något värde för kungsgårdens eget behof, hade stadsfullmäktige, med åberopande att staden till Kongl. Maj:t och kronan utan ersättning upplåtit ganska ansenliga staden tillhöriga områden för anläggning af vestra och norra stambanorna, sammanbindningsbanan genom Stockholm samt jernvägen Carlberg—Lilla Värtan, hemställt, att det ifrågavarande området måtte kostnadsfritt till staden upplåtas.

Sedan kammarkollegium härefter undfått befallning att afgifva utlåtande i frågan hade kollegiet anført, att det för Carlbergs kungsgård vore af vigt att behålla åtminstone så stor del af den så kallade värdsbusplatsen, som staden komme att år 1888 taga i besittning; att till vederlag derfor från kungsgårdens sida syntes bäst lämna sig den mark, som nu af Stockholms stad eftersträfvades; att vid sådant för-

hållande kollegium icke kunde annat än biträda chefsemetets vid krigsskolan uppfattning, att sistnämnda mark ej borde utan ersättning afstås af kungsgården; att ehuru kollegium icke förbisåge, att vid den uppgörelse angående jordabyte, som kunde komma till stånd, fördelar skulle, på sätt chefsemetet framhållit, tillskyndas kungsgården ej mindre derigenom, att kungsgården erhöle Värtabanan till gräns på denna sida, än äfven genom att, jemte den öfriga delen af värdshusplatsen, komma i besittning af den å kartan Litt. A med b c d utmärkta egofiguren, kollegium likväl ansåge dessa fördelar så mycket hellre böra lemnas å sido, som sådana förhållanden här icke föreläge, att egarne till Rörstrand syntes kunna förklaras skyldige att genom expropriation afstå nämnda, dem tillhöriga egofigur; samt att, då härtill komme, att kollegium af chefsemetets yttrande funne anledning antaga, att ett utbyte af platsen för laststationen mot värdshusplatsen, med undantag af egofiguren b c d, skulle vara för kungsgården tillfredsställande, kollegium hemstälde att Kongl. Maj:t täcktes icke bevilja upplåtelse från Carlbergs kungsgård till Stockholms stad af den åstundade platsen för laststationen på nordöstra sidan om Solnavägen, så vida icke staden förbunde sig att i utbyte därför till kungsgården med full eganderätt öfverlemna den del af värdshusplatsen, hvaraf staden år 1888 komme i besittning, och derjemte förpligtade sig att omkring det område, som åt staden sålunda upplättes, upprätta och för framtiden underhålla lämpligt stängsel.

Då ärendet den 25 februari 1887 ånyo blifvit inför Kongl. Maj:t anmäldt, hade Kongl. Maj:t förklarat, att stadsfullmäktiges anspråk på kostnadsfri upplåtelse af mark för laststation vid Carlberg icke kunde bifallas, samt anbefalt öfverståthållareembetet att infordra stadsfullmäktiges yttrande i anledning af hvad kammarkollegium i nyssberörda utlåtande anført.

Uti det yttrande, stadsfullmäktige i följd häraf afgifvit, hade fullmäktige, med öfverlemnande af två på stadens ingeniörskontor upprättade kartor, märkta med n:is 1 och 2, anført att, då kostnadsfri upplåtelse af mark till laststationen ansetts icke kunna medgifvas, borde vid bestämmande af den ersättning, som för denna mark borde tillkomma Carlbergs kungsgård, läggas till grund vilkoren i det emellan Rörstrands aktiebolag och chefen för krigsskolan träffade förberedande aftal, hvarigenom i utbyte emot 1 hektar 86 ar 10 kvadratmeter skulle lemnas 97 ar 70 kvadratmeter; att då den mark, kungsgården numera hade att afstå, utgjorde, enligt hvad stadsingeniörskontoret upplyst, 1 hektar 37 ar 51 kvadratmeter, det område, staden skulle lemna i ut-

byte, följaktligen blefve 72 ar 19 qvadratmeter; samt att fullmäktige på grund deraf förklarade sig villige att under vissa uppgifna vilkor ingå på ett byte af mark.

Skulle åter ett byte på sådane vilkor icke vinna Kongl. Maj:ts godkännande, anhölle fullmäktige om tillstånd för staden att förvärfva den för laststationen vid Carlberg behöfliga mark i den ordning, förordningen den 14 april 1886 om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof föreskrefve.

Då enligt de af stadsfullmäktige föreslagna vilkoren fullmäktige undantagit den mark, som å kartan n:o 2 är upptagen inom de med bokstäfverna a, b, c, d, z och a utmärkta punkter, beslöt Kongl. Maj:t vid ärendets förnyade föredragning den 31 december sistlidet år att anbefalla öfverståthållareembetet att från stadsfullmäktige infordra yttrande huru vida de vore villige att, emot det att kronan till Stockholms stad med eganderätt afträdde det område, som i fullmäktiges senaste yttrande blifvit ifrågasatt, afstå till kronan, likaledes med eganderätt, hela det område, som kammarkollegium ansett böra till kungsgården afträdas och som, enligt hvad handlingarna utvisade, innefattade en areal af omkring 95,000 qvadratfot; och hade uti det yttrande, stadsfullmäktige i anledning deraf afgifvit, fullmäktige förklarat sig villige att härfpå ingå.

Då ett byte på de senast ifrågasatta vilkoren vore från Kongl. Maj:ts och kronans sida antagligt, helst, derest bytet icke komme till stånd, Carlbergs kungsgård för rätt att fortfarande disponera den mark, hvarå värdshusbyggnaden funnes uppförd, tilläfventyrs blefve nödsakad att underkasta sig uppoffringar, som icke motsvarades af den löseskilling, som kunde erhållas för den mark, hvarå staden för laststationen gjorde anspråk, har Kongl. Maj:t nu äskat Riksdagens medgifvande dertill, att byte af mark emellan Carlbergs kungsgård och Stockholms stad måtte verkställas på det sätt, att Kongl. Maj:t och kronan till Stockholms stad med eganderätt skulle afstå dels den Carlbergs kungsgård tillhöriga mark, som å ofvan omförmälda med n:o 1 betecknade karta funnes utmärkt inom bokstäfverna a, b, c, d, e, f, g och a, dels ock den kungsgården tillhörande mark, som å samma karta upptoges inom de med bokstäfverna h, i, k, l, m, n, o, p och h angifna punkter, med skyldighet för staden att omkring dessa områden upprätta och för framtiden underhålla lämpligt stängsel, samt att Stockholms stad till Kongl. Maj:t och kronan skulle afträda likaledes med eganderätt hela det område, som å ofvan omförmälda med n:o 2 märkta karta funnes upptaget inom de med bokstäfverna a, b, c, d, e, f, g, h, i, k,

l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, x, y, z och a utmärkta punkter, med förbindelse för Kongl. Maj:t och kronan att, på sätt för närvarande egde rum, hålla öppen och underhålla den öfver kronans område gående del af körvägen emellan vägportarna på norra stambanan, hvilka å kartan n:o 2 funnes utmärkta med lit. A och B, samt den å kartan n:o 1 med lit. C betecknade vägporten på Värtabanan.

Efter erhållen remiss har statsutskottet detta ärende till behandling förehaft; och får utskottet, som tagit del af de till ärendet hörande handlingar och kartor, då det föreslagna bytet icke synes vara för Kongl. Maj:t och kronan ofördelaktigt samt torde komma att främja en för hufvudstaden vigtig angelägenhet, hemställa,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 17 april 1888.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.
